

Miljø- og fødevareministeriet

mfvm@mfvm.dk

Landbrug & Fødevarer FmbA

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Landbrug & Fødevarers bemærkninger til udkast til arbejdsprogram for vandområdeplanerne 2021-2027

Nedenfor findes L&F's kommentarer til arbejdsprogrammet. Høringssvaret består af to overordnede dele:

- Generelle bemærkninger og forslag til bedre og mere aktiv inddragelse af lokal viden i vandplanlægningen så vandområdeplanerne udarbejdes på basis af alle relevante, tilgængelige oplysninger og med størst muligt lokalt ejerskab
- Specifikke bemærkninger til de enkelte afsnit i udkast til arbejdsprogram for vandområdeplaner 2021-2027

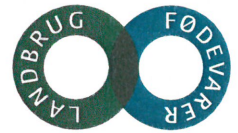
Generelle bemærkninger

Arbejdsprogrammet og den efterfølgende faglige kvalificering af vandområdeplaner og indsatsprogrammer skal i langt højere grad end hidtil være afstemt med bedst tilgængelige viden. Vi kvitterer for, at der i udkastet til arbejdsprogram er sket forbedringer i forhold til tidligere, fx iværksættelse af en række faglige udredninger, øget transparens i dele af datamaterialet og enkelte forbedringer af aktørinddragelse. Men der er stadig plads til og behov for væsentlige forbedringer.

Faglig korrekthed i vandplanerne er en absolut nødvendighed, hvis vi skal have et vandmiljø i god økologisk tilstand, som Vandrammedirektivet kræver det. Vi har brug for det lovede retningskifte fra de nuværende vandplaner og til næste generation, der træder i kraft i 2021, for at sikre dette. For store indsatser på de forkerte områder vil betyde spild af milliarder, samtidig med at vi ikke opnår god økologisk tilstand, – og landbrugserhvervet risikerer at blive ødelagt af såvel udgifter til de krævede indsatser som ødelæggende forhold såsom manglende afvanding af markerne.

Beregninger omkring Norsminde Fjord foretaget af Københavns Universitet i 2017 viste, at med de nuværende beregninger ville der være behov for at braklægge næsten halvdelen af den gode, dyrkningssikre højbundsjord i oplandet for at nå de krævede kvælstofreduktioner. Det er fuldstændig uacceptabelt at skulle gøre så voldsomme indsatser på et beregningsgrundlag, der er stærkt kritiseret ikke kun af interesseorganisationer men også af et uafhængigt, internationalt ekspertpanel, som tilfældet var med den internationale evaluering i efteråret 2017.

Det er altså af afgørende betydning, at næste generations vandplaner kommer til at hvile på et solidt og korrekt fagligt grundlag. Det skal arbejdsprogrammet sikre.

Vores forslag knyttet til de forskellige fagområder og afsnit i arbejdsprogrammet er beskrevet nærmere i afsnittet med specifikke bemærkninger. Men overordnet set er der et stort behov for at sikre, at lokalspecifik viden bliver indsamlet og håndteret på bedst mulig vis. Kun på den måde kan en direkte sammenhæng mellem mål og indsatsprogram på den ene side og udgangspunktet og det faktiske behov for tiltag på den anden blive en realitet. Vandmiljøet vil blive forbedret, og unødvendige eller uhensigtsmæssige indsatser undgås. Samtidig skal en begavet inddragelse medvirke til at sikre, at der kan tænkes i samlede løsninger, der håndterer udfordringer for bl.a. vandmiljø, natur, klima og landbrugsproduktion på én gang.

En oplevelse fra den hidtidige proces har været, at der er behov for mere kontinuitet fremover. Det er ikke hensigtsmæssigt at operere med snævert definerede opgaver i meget afgrænsede tidsrum, som tilfældet var med det seneste forløb med vandråd, hvis overblik, kvalitet og ejerskab skal sikres.

Bedre lokal inddragelse – hvad skal der til?

Erfaringer fra flere projekter om øget involvering (fx Interreg-projektet WaterCo-Governance) viser, at viljen til involvering er til stede, og at der dels er potentiale for faglig kvalificering, dels sker en langt bedre forankring af miljømålene i lokalområderne.

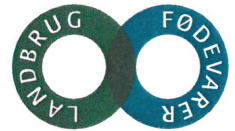
Tættere og bedre involvering af lokale kræfter bør ske på flere måder og niveauer:

- Direkte, bred involvering: Alle interesserede kan byde ind med viden og ideer, med udgangspunkt i fx tilstanden og mulighederne i en fjord eller i et vandløbssystem
- Involvering ift. en konkret opgave: Aktører kan melde sig til en specifik, afgrænset opgave, fx som med vandrådene, der bliver bedt om at pege på indsatser i vandløb og/eller skal prioritere vandforekomsternes potentiale
- Mulighed for at komme med indspil til fx tilstandsvurderinger, udpegninger og indsatsbehov: Kan ske i form af en eller flere skriftlige høringsrunder, hvor lokale aktører kan vælge at vurdere og kommentere på statslige udspil, men hvor der ikke er lagt op til konsensus, som det fx gælder ved vandrådsarbejdet

Involveringen skal ske på basis af en fælles, faglig platform. Derved har alle det samme udgangspunkt for diskussioner og indspil. Platformen kan være i form af fælles møder og nem adgang til data, der er præsenteret på letforståelig vis. Med data forstås både egentlige overvågningsdata samt resultater og delresultater fra de beregninger, der udføres.

Sideløbende med selve den lokale inddragelse skal ministeriets håndtering af lokale indspil være gennemsigtig. Indtil nu har det været uklart, om høringssvar mm. er blevet vurderet og hvad argumenterne for at følge dem eller ej har været. Det skal være synligt for alle, hvad der er spillet ind og af hvem. Ligeledes skal der være fuld åbenhed om indmeldingernes status: Er de behandlet? Er de imødekommet? Eller er de helt eller delvist afvist?

I forbindelse med den lokale involvering vil det sandsynligvis være nødvendigt at tillægge kommunerne flere kompetencer; det er dem, der kan bistå med lokal viden og undersøge lokale forhold nærmere, hvis det viser sig nødvendigt.

Der er bred opbakning til ønsket om bedre lokal involvering fra alle hovedaktørerne, hvilket bl.a. er kommet tydeligt frem i Blåt Fremdriftsforum og på en workshop om emnet, som blev afholdt for foreninger og organisationer i København den 9. maj. Materiale fra mødet findes vedlagt høringssvaret som bilag.

For at styrke den lokale inddragelse – og dermed sikre de rette indsatser, viden om afledte effekter og ikke mindst ejerskab til at nå miljømålene – opfordrer L&F til, at der 1) åbnes op for dette i arbejdsprogrammet og 2) snarest muligt sker en indkaldelse af alle relevante aktører til et møde, hvor detaljerne ifm. den optimale inddragelse drøftes og et program for dette sammensættes. Programmet skal være realistisk ift. både tid og ressourceforbrug.

Vedlagt høringssvaret som bilag findes et notat udarbejdet af SEGES, der indeholder et forslag til en model for forvaltningsstruktur, baseret på erfaringer fra dels egne projekter, dels en række udenlandske metoder.

Specifikke bemærkninger til udkast til arbejdsprogram 2021-2027

I denne del af høringssvaret findes L&F's bemærkninger til de enkelte, relevante afsnit i høringsudkastet.

3.1 Fjorde og kystvande

Vi vil gerne kvittere for, at der er iværksat projekter, der skal rette op på en lang række udfordringer i de nuværende planer, herunder:

- Projekt der skal sikre, at vi kan undgå den problematiske og stærkt forenklede typeinddeling i de nuværende vandplaner
- Eftersyn af forholdene i referenceåret, år 1900
- Udvikling af et indeks, der gør det muligt at se på andre arter af vandplanter end kun ålegræs
- Arbejde med at udvikle og afprøve marine virkemidler
- Analyse af hvor stor en del af det gældende indsatsbehov, der skyldes klimæændringer

Vi forudsætter naturligvis, at projekterne rent faktisk får løst udfordringerne og givet de nødvendige svar. Til to af de igangsatte projekter har vi yderligere kommentarer:

Videreudvikling af marine modeller

Langt hen ad vejen følger arbejdsprogrammet for videreudvikling af de marine modeller de anbefalinger, der blev givet i den internationale evaluering. Dog er der et par mangler og emner, der bør specificeres nærmere.

Begreberne "målbelastning" og "indsatsbehov" relaterer sig underforstået til kvælstofudledning. Det er problematisk, at det i udgangspunktet antages, at kvælstof er den eneste presfaktor, der skal gøres indsatser over for. Arbejdsprogrammet bør beskrive eksplicit, at der skal fastsættes målbelastninger og indsatskrav for alle relevante presfaktorer, både næringsstoffer og andre typer.

Det beskrives, at man med det nye modelkompleks vil være i stand til "bedre at kunne regne på betydningen af sæsonvariationer i udledningerne". Det er positivt, at dette inddrages. Vi ser dog et behov for, at der eksplicit skrives, at sæsonvariationen *vil indgå* i scenarieberegningerne, som det udtrykkeligt anbefales i den internationale evaluering.

Samtidig mangler en opkobling til et fagligt projekt, der fastlægger kilderne til næringsudledning i de forskellige sæsoner i de relevante oplande.

Den internationale evaluering fastslår, at sammenhængen mellem kvælstofbelastning og dybdegrænsen for blomsterplanter (udtrykt ved hjælp af indikatoren Kd, lyssvækkelseskoefficienten) ikke er tilstrækkeligt solid. Det anbefales derfor i evalueringsrapporten, at Kd kun anvendes indtil der er fundet en bedre indikator. Arbejdsprogrammet mangler at eksplicitere, at der skal findes et bedre alternativ til Kd, og hvordan dette planlægges gjort.

Marine presfaktorer

Datamangel har vist sig at være den største udfordring i forhold til at definere, hvilke faktorer der påvirker de kystnære vandområder negativt. Der mangler i arbejdsprogrammet en plan for, hvordan de manglende data vil blive indhentet, og hvordan det vil blive håndteret, at der ikke er tid til, at nye dataserier kan blive længere end ganske få år, før der er behov for dem til udarbejdelse af vandplaner.

Historiske presfaktorer, som eksempelvis stenfiskeri, er ikke inkluderet i den analyse af presfaktorer, der er sat i gang. Det er imidlertid hævet over enhver tvivl, at fjernelsen af enorme arealer af stenrev har haft en markant indflydelse på livet i fjorde og kystvande. Der mangler således en beskrivelse af, hvordan konsekvenserne af denne presfaktor, der har betydet en stor ændring fra tilstanden i referenceåret 1900, vil blive håndteret i den kommende generation af vandplaner.

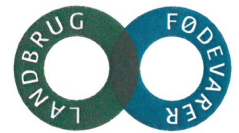
3.2 Søer

Det bør fremgå eksplicit i arbejdsprogrammet, at usikkerheder på beregninger af målbelastning og indsatsbehov skal bestemmes også på søer, i lighed med hvad der bliver gjort på de marine områder.

3.3 Vandløb

Indeks for understøttende kvalitetselementer

Det er centralt, at de understøttende kvalitetselementer (de specifikke fysisk/kemiske og hydromorfologiske forhold, som er af væsentlig betydning for vandløbenes tilstand og potentiale) beskrives og vurderes, så de forholder sig til alle de fire primære, biologiske kvalitetselementer; alger, bundvegetation, bundfauna og fisk. Det er *ikke* godt nok alene at forholde sig til ét eller få af de biologiske kvalitetselementer, hverken i denne sammenhæng eller ifm. udpegningerne og indsatsprogrammerne. Hvis ikke der ses på alle kvalitetselementer, vil den supplerende viden om vandløbenes miljømæssige tilstand ikke være dækkende, og brugen af de understøttende kvalitetselementer risikerer derved at forringe den samlede tilstandsvurdering i stedet for at forbedre den.

Faglige projekter

Nye Indeks

Ved udarbejdelsen af nye indices (fx fytobenthos i alle vandløb og vandplanter i små vandløb) er det af afgørende betydning, at de interkalibreres for at sikre det rette, EU-fastlagte niveau for målfastsættelsen. Tilsvarende er det nødvendigt, at nye indices er i stand til at beskrive alle betydende faktorer/presfaktorer, således at evt. indsatser sikrer reelle forbedringer og ikke er biased ift. én eller få udvalgte variable (fx de fysiske forhold).

Vedr. ny viden om kunstige og stærkt modificerede vandområder

I Danmark er udpegning af stærkt modificerede og kunstige vandforekomster kun anvendt i ret begrænset omfang. På vandløbsområdet er således kun 4 pct. af vandløbene i vandområdeplanerne udpeget som stærkt modificerede, til trods for, at det danske landskab er drænet og grøftet i stor stil – langt mere end i de fleste andre EU-lande. I EU som helhed er 16 pct. af vandløbene udpeget som stærkt modificerede, mens det i både Tyskland og Polen drejer sig om hele 29 pct. Det understreger med stor tydelighed, at der er behov for at gå alle vandløb igennem på en systematisk og ensartet måde.

Der lægges i udkastet op til en generel stillingtagen til udpegningerne i vandområdeplanerne 2021-2027 baseret på undersøgelserne ifm. vandrådenes opgave 2. Fremgangsmåden anvendt til vandrådenes opgave 2 er hverken operationel, omkostningseffektiv eller på nogen måde dækkende for behovet for gennemgang af udpegningerne. Dels nåede vandråd og kommuner af flere årsager hverken helt, halvt eller kvart igennem alle vandløbene, dels er den efterfølgende vurderingsmetode ikke nogen garanti for, at påvirkningen af modifikationens funktion (hvilket for danske vandløbs vedkommende stort set altid vil være behovet for effektiv afvanding af dyrkede arealer) bliver klarlagt. Bl.a. kan modellen fra vandrådenes opgave 2 ikke tage specifikt højde for effekterne på drænsystemet, hvilket er et kardinalpunkt.

Det er derfor vigtigt, at der ses ud over den i forbindelse med vandrådsarbejdet anvendte Orbicon-metode, og at det i den forbindelse sikres, at *alle* vandløb i vandområdeplanerne bliver vurderet, og at der fastsættes miljømål, som tager højde for vandløbenes potentiale.

Der skal udarbejdes et nyt værktøj, som på baggrund af kriterier for bl.a. vandløbets form/forløb, oplandets anvendelse og viden om afstanden til målopfyldelse for alle kvalitetselementer og den nødvendige indsats for at opfylde målet, kan bruges i en samlet gennemgang.

Der kan hentes god inspiration og viden hertil i EnviDan-rapporten "Analyse af vandløb og virkemidler" fra efteråret 2018, udarbejdet for L&F og en række lokale landbrugsforeninger. Analysen indeholder en vurdering af indsatsbehovet, hvis fuld målopfyldelse skal opnås, og de derved afledte effekter på vandafledningen på de dyrkede arealer i forskellige typer af vandløb.

Udpegningerne, som fremkommer ved en sådan samlet screening, kan efterfølgende kvalitetssikres og vurderes med evt. supplerende informationer, ved at give kommuner og lokale aktører mulighed for at kommentere.

3.4 Grundvand

Det er positivt, at der arbejdes mod en bedre forståelse af interaktioner mellem grundvand og de terrestriske økosystemer. Samtidig fremgår, at der arbejdes mod en bedre afgrænsning og kortlægning af grundvandsforekomsterne og deres tilstandsvurdering i forhold til nitrat.

Det er dog helt afgørende, at man samtidig opnår samme sikkerhed for øvrige parametre relevante for den fulde karakterisering af grundvandsforekomsterne – herunder naturlige og miljøfremmede stoffer.

Det fremgår ikke, om der er igangsat projekter, som vil muliggøre en målrettet indsats i forhold til de konkrete grundvandsforekomster. Det er nødvendigt at forbedre det faglige grundlag markant, herunder forbedret viden om det grundvandsdannende opland, hvis der skal gennemføres sådanne målrettede indsatser.

3.5 Spildevand

Det er nødvendigt at få et langt bedre kendskab til spildevandsudledningerne, end det er tilfældet i dag. Viden om de reelle udledninger fra renseanlæggene og ikke mindst fra overløbsbygværker er en forudsætning, hvis årsagerne til manglende målopfyldelse skal kortlægges og de rette indsatser iværksættes.

Prøvetagninger i vandløb på det sydlige Sjælland har vist, at udledningerne af organisk stof fra rensed spildevand nogle steder kan være årsag til manglende målopfyldelse for så vidt angår smådyrsfaunaen. Ved overløbshændelser må den negative effekt være endnu mere omfattende. Desuden kan udledningen af næringsstoffer bidrage til manglende målopfyldelse i nogle fjorde, ikke mindst hvis det sker på tidspunkter, hvor flowet i vandløbet generelt er lavt og timingen uheldig ift. algenes vækst.

L&F opfordrer derfor til, at der iværksættes et eller flere projekter, der kan kvalificere og kvantificere de faktiske tab fra renseanlæg, overløbsbygværker og spredt bebyggelse. Den nuværende praksis med blot at anvende indberetninger af varierende kvalitet er ikke tilfredsstillende.

3.6 Miljøfarlige forurenende stoffer

De miljøfarlige forurenende stoffer kan være væsentlige presfaktorer på de biologiske kvalitetselementer i alle typer af vandforekomster. Vi kvitterer for, at der iværksættes projekter, der har til formål at forbedre kildeopsporingen af punktudledninger til vandmiljøet og fastsætter miljøkvalitetskrav, og forudsætter i den forbindelse, at arbejdet vil være dækkende for de relevante stoffer og deres miljøpåvirkning.

3.7 Bestemmelse af udledning af næringsstoffer

Opgørelse af udledning af kvælstof og fosfor til marine modeller

I projektet opgøres udledning af kvælstof og fosfor i perioden 1990 – 2016. Særligt for fosforudledningen gælder imidlertid, at det mest dramatiske fald fandt sted i perioden fra midt i 1980'erne og op til 1990, hvor spildevandsrensningen blev forbedret markant. Når data først medtages fra 1990 i modelleringsarbejdet, vil miljøforbedringerne som følge af reducerede fosforudledninger ikke fremgå klart. I stedet vil det, misvisende, se ud som om, de skyldes

kvælstofreduktioner. Konsekvensen af dette bliver, at der fremadrettet vil ligge for meget vægt på kvælstofreduktioner i forhold til at nå miljømål.

Det er derfor vigtigt, at der i så vid udstrækning som muligt medtages data for fosforudledning også fra årene før 1990.

4. Basisanalysen

Som led i basisanalysen bør der for hvert enkelt kystvand udarbejdes en beskrivelse af området indeholdende en karakterisering af dets særkender. Beskrivelsen kan være kortfattet men indeholde de væsentligste karakteristika. Lokale interessenter gives hermed mulighed for at forstå, hvad der lægges til grund for målfastlæggelse og indsatskrav, ligesom lodsejere og interessenter skal kunne komme med indsigelser ifald beskrivelsen har mangler eller ikke stemmer overens med virkeligheden.

Miljømål, tilstand og risikovurdering for kystvande samt kemisk tilstand for grundvandsforekomster vil ikke blive inkluderet i basisanalysen men præsenteres i forbindelse med udkastet til selve vandområdeplanerne. Det er fuldstændig uacceptabelt, at så centrale data ikke offentliggøres, før det i praksis er for sent at rette op på eventuelle fejl og mangler.

Det er ydermere helt afgørende, at lokal viden inddrages på et tidligt stadie i processen for at sikre netop den vandområdespecifikke tilgang, eksperterne i det internationale evalueringspanel anbefalede. Dette uddybes yderligere under punkt 6.

6. Hvordan og hvornår bliver offentligheden inddraget

Behovet for involvering af navnlig lokale aktører er beskrevet nærmere i høringssvarets indledende afsnit. Sammenfattende gælder, at mangelfuld involvering på lokalt niveau kan føre til, at vandområdeplanerne ikke er i stand til at beskrive og forholde sig til den faktiske tilstand og det faktiske indsatsbehov, og at der derfor vil blive gennemført en række forkerte og for dyre indsatser. Den lokale forankring og ejerskabet i forhold til at nå målene vil heller ikke være til stede.

I arbejdet med at kvalificere det faglige grundlag for vandområdeplanerne er det vigtigt at sikre tidlig og løbende inddragelse af hovedaktørerne. På den måde kan det sikres, at de faglige projekter når hele vejen rundt, og at alle vinkler, ønsker og behov bliver indarbejdet, i det omfang det er muligt og relevant.

I ministeriets rammeaftale om forskningsbaseret myndighedsbetjening med AU er angivet en model for inddragelse af eksterne parter med fem gode principper for interessentinddragelse. Målet med modellen er at sikre fuld åbenhed, og den kan anvendes ifm. konkrete opgaver, hvor der er behov for yderligere tiltag til inddragelse. Af modellen fremgår det bl.a.:

- At styrelsen bør inddrage relevante eksperter og interessenter *inden* bestillingen afgives til universitetet
- At universitetet udarbejder et projektdokument, som efterfølgende skal sendes til ekstern kommentering

- At der nedsættes en rådgivende, faglig følgegruppe, som i enighed aftaler, hvordan inddragelsen ønskes gennemført undervejs i projektet.

Ovenstående principper for god inddragelse finder desværre ikke bred anvendelse i øjeblikket. L&F skal kraftigt opfordre til, at rammeaftalens model følges, så relevante eksterne parter – herunder eksperter og interessenter – får mulighed for at komme til orde i hele processen, fra før bestillingen fra ministeriet afgives, til et udkast til endelig rapport ligger klar.

Det bør således være en betingelse, at styrelsen sammen med AU – eller evt. andre forskningsbaserede rådgivere for Miljø- og fødevarerministeriet – som angivet forhører sig hos interessenterne ang. deres ønske om at blive inddraget i de konkrete projekter. Som det er nu, sker inddragelsen først efter, at projektet er iværksat. Det er således ikke muligt at få rettet op på mangler og fejlslutninger i tide.

6.3 Partnerskab for vidensopbygning om virkemidler

Partnerskabet er et fint forum til at drøfte den overordnede fremdrift. Men for de specifikke projekter og ved behov for at iværksætte nye vurderinger eller justere i eksisterende projekter, er gruppen slet ikke dynamisk og handlekraftig nok. Her er der behov for egentlige følge- eller arbejdsgrupper, hvor projekterne kan kvalificeres gennem eksterne input.

6.4 Følgegrupper

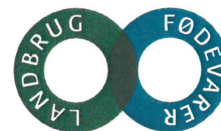
Det er positivt, at der i forbindelse med en række faglige projekter er nedsat følgegrupper. Men L&F har efterlyst oprettelse af yderligere følgegrupper, arbejdsgrupper mm. end de, der allerede findes, uden det er efterkommet. Især på området virkemidler er der et stort behov for at få tættere interessentinddragelse for at sikre det rette fokus og fremdrift.

I forbindelse med følgegrupper og arbejdsgrupper bør øvrige forsknings- og vidensinstitutioner inviteres. De kan ofte have en lidt anderledes tilgang til problemstillingen end den udførende institution og kan derved forbedre projekterne og anvendeligheden af resultaterne.

6.5 Vandråd

L&F ønsker yderligere inddragelse af lokale aktører i arbejdet med at forberede vandområdeplanerne. Derfor skal vandrådene (eller tilsvarende) opgaver skrives mere bredt end i den eksisterende tekst i udkastet, så der er plads til at sætte dem i gang med andre opgaver. På vandløbsområdet kan vandrådene eksempelvis sættes til at prioritere vandløbene, så de opdeles i kategorier, alt efter hvor vigtige de vurderes at være mht. naturpotentiale og prioritering af indsatser. På den måde får myndighed og politikere et godt grundlag for at prioritere indsatsen, justere udpegninger mv.

Til gengæld viser erfaringerne fra seneste runde af vandråd i 2017, at rådene ikke bør sættes til at drøfte og kommer med indstillinger til, hvorvidt en vandforekomst skal være med i planerne eller ej eller tilsvarende mere definitive beslutninger. Vandråd med den anvendte sammensætning egner sig bedre til at foretage prioriteringsopgaver.

6.6 Regionale møder og konferencer

Det kan være et udmærket initiativ at afholde informationsmøder på et mere overordnet niveau. Men det er for overordnet og for sent først at afholde møder/konferencer, når basisanalysen er færdig. Meningsfuld inddragelse går ud på at få kvalificeret planerne mest muligt, og her er det foreslåede tidspunkt alt for sent i processen.

6.7 Øget transparens

Transparens bør være et gennemgående fokus i hele processen med udarbejdelse af nye vandplaner. I den forbindelse vil L&F gerne anerkende initiativet med lokalitetsbeskrivelser, der beskriver specifikke vandområder og deres tilstand på en for lægmand tilgængelig facon. I tråd med anbefalingerne fra Peter Herman, formand for det internationale evalueringspanel, bør der imidlertid udarbejdes beskrivelser for samtlige danske kystvande med indsatskrav, ikke kun et mindre antal, som også nævnt under punkt 4, Basisanalysen. Beskrivelserne gør det muligt på lokalt plan at opdage fejl eller mistolkninger af data og dermed støtte forskerne i at undgå fejl i de endelige målbelastninger og indsatskrav.

Det er altså af stor vigtighed, at beskrivelserne udkommer *før* selve basisanalysen.

Ultimo 2019 er brugerfladen til resultatdatabasen sat til at blive offentligt tilgængelig. Overordnet set vil L&F gerne rose dette initiativ, der ser ud til at give nem og hurtig adgang til centrale data. Det er dog vigtigt at være opmærksom på følgende:

- Det er væsentligt, at der bliver WFS-adgang til GIS for at gøre det lettere at arbejde med de data, der trækkes ud.
- Eventuelle beregningsmetoder, der ligger bag de enkelte data, skal være tilgængelige.
- Vi er gjort opmærksomme på, at basisanalysen for kystvande vil blive forsinket. Vi anbefaler, at data, der vil ligge bag basisanalysen, lægges i databasen så snart, det er muligt.

Det er helt centralt for en god proces, at interessenterne har mulighed for at respondere med det samme, hvis der er uklarheder i processen eller deciderede fejl eller mistolkninger i data- eller beregningsgrundlaget. Det er derfor vigtigt, at der er mulighed for at kommentere på samtlige faglige projektbeskrivelser, førend projekterne reelt opstartes. Ligeledes skal rapporter gøres tilgængelige straks, de er afsluttet., og der må være mulighed for at rette til, ifald der findes fejl, hvad enten det er i resultaterne eller i den anvendte metode.

Med venlig hilsen

Erik Jørgensen

Landbrug & Fødevarer